

“Size de Çıkabilir” ...Ankara’daki İkramiye Evleri

İkramiye (Keşide, piyango) evleri, 1930’lu yıllardan başlayarak yaklaşık 40 yıl boyunca, Türkiye’de barınma/konut kültürünün oluşmasında ve gelişmesinde önemli bir üretim olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürecin uzunluğu, süreç içerisinde üretilen yapıların çokluğu, bu yapıları tasarlayan mimarlar, ve yapıların mimari açıdan nitelikleri değerlendirildiğinde, ikramiye evlerinin mimarlık tarih yazımı içerisinde fazlasıyla görmezden gelindiğinin altı çizilebilir. Başka türlü söylersek, İkramiye evleri, çoğunlukla kamu yapıları ya da egemen anlatıya yalnızca ideolojik ‘fayda’ sağlayacak çok az sayıda sivil mimarlık yapısı üzerinden dillendirilen ana akım mimarlık tarih yazımı içerisinde ihmal edilmiş bir alandır. İkramiye evleri, devletin sunduğu bir barınma kültürü üzerinden aktarılan geleneksel anlatı içerisinde dışarıda kalmış/bırakılmıştır.

Bu kapsamda, bildiri Türkiye’de ikramiye evleri sürecini araştırmayı ve özellikle İş Bankası’nın Ankara’da ürettiği yapılar üzerinde sürecin gelişimine bakmayı hedeflemektedir. Bildirinin konusu olarak İş Bankası’nın seçilme nedeni gerek tasarruf teşvik ikramiyelerinin başlatıcısı olması, gerek bu sürecinin en köklü ve güçlü kurumlarından bir olarak ortaya çıkması, ve gerekse süreç içerisinde nicelik ve nitelik bakımından özgün mimari yapılar ortaya koymasındır.

Ankara bağlamında, 1949 yılında Abidin Mortaş’ın tasarladığı müstakil evlerle başlayan ikramiye evleri sürecine, 1950’lerin sonunda, Türkiye’deki diğer konutlaşma eğilimlerine paralel şekilde, apartman daireleri eklenmeye başlar. Bu kapsamda, 1960’larda Kavaklıdere, Bahçelievler ve Ayrancı ve 1970’lerde Çankaya gibi bölgelerde inşa edilen ikramiye apartmanları dikkat çekicidir. Büyük bir kısmı hala ayakta olan bu yapılar, bakımsız durumlarına rağmen, gerek tasarlandığı dönemin özelliklerini sunması, gerek yapıldığı yılların konut politikası hakkında bilgi vermesi, gerek barındırdığı özgün tasarım yaklaşımı, gerekse sahip olduğu mimari detaylar bakımından sahip çıkılması ve korunması gereken önemli mimari miraslardır.

Anahtar Kelimeler: mimarlık tarih yazımı, sivil mimarlık, konut/barınma kültürü, modern ev, banka ikramiye evleri